

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV ČESKOSLOVENSKÉ AKADEMIE VĚD
V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ

1983

BRNO 1985

Vladimír Podborský - Eliška Kazdová - Pavel Košťuřík, FF UJEP Brno
/Obr. 38, 39/

Počátkem července roku 1983 byl v poloze Sutny odkryt nový sektor D1, který zabírá plochu na mírném svahu, jižně od prozkoumaného rondelu. Rozměry plochy: 40 x 40 m.

Na odkryté a zarovnané ploše se vyrýsovaly dva velké objekty /patrně hlínky/, řada menších sídlištních jam a průběh vnějšího palisádového žlábků /obj. č. 73/. Vzhledem k nepříznivým podmínkám /dlouhotrvající sucho/ nebylo možné přistoupit k výzkumu vnější palisády; její průběh byl místy nejasný nebo se úplně ztrácel. Nejvýrazněji se vnější palisádový žlábek jevil ve východní části plochy D1, v těsné blízkosti tří objektů s malovanou keramikou /č. 272, 274 a 275/.

V průběhu srpna bylo prokopáno celkem 16 menších sídlištních objektů /č. 260-276/, z nichž 12 patří kultuře s moravskou malovanou keramikou a 4 horákovské kultuře /č. 264, 265, 269 a 271/. Mezi prozkoumanými objekty nebyl žádný samostatný objekt s kulturou lineární nebo vypíchanou, jak tomu bylo například v severnější položených sektorech, zvláště v B1. Obsah objektů s malovanou keramikou se řadí k typickému inventáři fáze Ia kultury s moravskou malovanou keramikou. Charakteristická je rysováná ornamentace, provedená několika souběžnými čarami /obr. 38:1, 2; 39:3, 4, 7/. V malované ornamentaci byly často zastoupeny elipsy /obr. 38:6, 39:10/, motiv "notové osnovy" /obr. 38:5/ i varianty hvězdicovitého motivu /obr. 39:6, 10/. Vzácně se našly také zlomky drobné figurální plastiky /obr. 38:3/. Výjimečně se ve výpini našly s moravskou malovanou keramikou objevil i zlomek lineární keramiky /obr. 39:2/.

Objekty patřící horákovské kultuře byly poměrně chudé. Pouze v objektu č. 264 se našla spolu s několika fragmenty keramiky bronzová ložkovitá spona. Pozoruhodný byl také halštatský objekt č. 271, který měl při povrchu vrstvu kamenů a dosahoval velké hloubky /přes 2 m/.

V následující sezóně hodláme pokračovat ve výzkumu zbývajících objektů a pozornost se rovněž zaměří na výzkum průběhu vnější palisády.

Fortsetzung der systematischen Grabung in Těšetice-Kyjovice /Bez. Znojmo/. Anfang Juli 1983 wurde in der Lage Sutny ein neuer Sektor D1 abgedeckt, der die Fläche auf einem mäßigen Hange südlich des untersuchten Rondells einnimmt. Flächenausmasse: 40 x 40 m. Im Verlaufe des Augustes hat man 16 Siedlungsobjekte untersucht, von denen 12 der Kultur mit MBK und 4 der Horákov Kultur gehörten. Wegen des ungünstigen Wetters wurde die Grabung der äusseren Palisade nicht begonnen. In den untersuchten Objekten befand sich die charakteristische mehrfarbige bemalte Keramik aus der I. Stufe dieser Kultur und auch Funde der Horákov Kultur aus der Hallstattzeit.

PRAVĚKÉ A RANĚ STŘEDOVĚKÉ OSÍDLNÍ TIŠNOVSKA - PŘEDBĚŽNÉ VÝSLEDKY POVRCHOVÉHO PRŮZKUMU V LETECH 1979 - 1983 /okr. Blansko, Brno-venkov/

Jiří Doležel, Blansko

Geomorfologicky spadá oblast do tektonického příkopu Boskovické brázdý a řeckovicko-kuřimského prolomu, členěných řadou dalších kotlin a sníženin, vzájemně oddělených pásy vyššího reliéfu a vyplněných okresky degradovaných černozemí a hnědozemí na praši. Region je ostře vydělen z okolních zvýšených podcelků Adamovské, Bítešské, Bobravské a Nedvědicke vrchoviny¹. Odvodňují jej tři levé přítoky Svatky: Odra /Beséněk/, Lubě a Kuřimka; průměrná nadmořská výška kolem 280 m. Převaha dubo-habrových hájů, ve vyšších polohách acidofilní a subxerofilní doubravy². Podle všech těchto kritérií dělí referent celou oblast do osmi mikroregionů o celkové rozloze cca 74 km².

Předválečný stav archeologického bádání na Tišnovsku zhodnotil J. Skutil³, nezpracovány z větší části zůstávají výzkumy na trase dálnice Breslau - Wien z přelomu 30. a 40. let⁴. V poválečné době pak došlo k několika záchranným akcím většinou omezeného rozsahu⁵.

Povrchový průzkum regionu, referentem prováděný od roku 1979 v úzké součinnosti s dalším amatérským badatelem V. Růžičkou z Lipůvky, se zatím soustředil na jeho východní část. Uplynulých pět výzkumných sezón přineslo objevy jednačtyřiceti pravěkých a časně středověkých lokalit na katastrech jedenácti obcí okresů Blansko a Brno-venkov, mimo to i další ojedinělé nálezy /v soupisu nejsou, jako zatím malo početné a informačně hodnotné, uvedeny/. Další sledování povrchovými sběry vytypovaných poloh umožnilo rovněž několik záchranných a zjišťovacích výzkumů. Nálezový fond památek hmotné kultury se blíží číslu 9000.

Na následujících stranách je podán soupis všech evidovaných lokalit, vedle určení polohy je důraz kladen především na jejich situování v terénu a přírodní prostředí. Pro fixaci použito ve všech případech Základní mapy ČSSR 1:10 000, vydané 1978 - 1979, vzdálenosti od sekčních čar v mm; pro určení rekonstruovaných porostních typů pak Geobotanické mapy ČSSR 1:200 000, listů Brno, Wien a Česká Třebová, zpracované R. Mikyškou a kol., Praha 1970. Hodnocení archeologického materiálu omezeno na rámcové datování, u objektů známých již v odborné literatuře stručný odkaz.

Drásov /okr. Brno-venkov/

1 - Důly k Holubovým. Mladší latén, starší a mladší doba římská, oj. neolit. Sídlíštní plocha 6 ha - V

část katastru, mezi všečovickou silnicí a výšinou Homole /č. 24-32-03: J-44, Z-200/. Velmi mírný, k JZ orient. svah 269-278 m.n.m. Vodní zdroj 80 m J, degrad. černozem a nivní půdy, pás luhů a olšin. Povrchové sběry 1979-83⁶.

II - Travnická a Hřebľa. Kultury lužická, slezská a platěnická, oj. neolit. Sídlištní plocha 12 ha - střed katastru mezi všečovickou silnicí a Vinohradem /č. 24-32-03: J-110, Z-95/. K JV orient. svah 267-287 m. n.m. Vodní zdroj ve středu sídliště, degrad. černozem a hnědozem, v pásmu dubo-habrových hájů. Povrchové sběry 1979-82⁷.

III - U Boží muky. LnK. Sídlištní plocha 0,2 ha - Z obce mezi silnicí do Tišnova a Lubí /č. 24-32-03: J-41, Z-56/. K SSV orient. svah 267 m.n.m. Vodní zdroj 250 m S, degrad. černozem a nivní půdy, v pásu luhů a olšin. Povrchové sběry 1982⁸.

Hradčany /okr. Brno-venkov/

I - k Čebínu. Kultura středodunaj. popel. polí - velatická f., horákovská; mladá doba římská, oj. neolit. Sídlištní plocha 1,2 ha - J hranice katastru, V okraj obce, mezi silnicí do Čebína a místní odbočkou, částečně i svah ke Hradčanskému potoku /č. 24-32-07: S-82, V-69/. K J orient. svah 253-259 m.n.m. Vodní zdroj 40 m V, degrad. černozem, v pásmu dubo-habrových hájů. Povrchové sběry 1980-82.

Kuřim /okr. Brno-venkov/

I - Za Špihlíkem. Kultura LnK, VK jordanovská sk., KZP, únětická, středodunaj. mohylová, středodunaj. popel. polí - velatická i podolská f.; horákovská, časný až pozdní latén, mladá doba římská, osídlení staro- až pozdněhradištní; KNP, KKK, popř. jevišovická k. dostatečně neověřeny. Sídlištní plocha 11 ha - SZ okraj katastru, pod Zlobicí /č. 24-32-08: S-177, V-44/. K JZ a JV orient. svah 306-330 m. n. m. Vodní zdroj 30 m JZ a JV, degrad. černozem a hnědozem, pásmo dubo-habrových hájů. Povrchové sběry 1979-83⁹.

II - Bělč, Německý hřbitov, Rybníky. Kultury LnK, MMK, jordanovská sk., KZP, středodunaj. popel. polí - podolská f., horákovská a časný latén. Sídlištní plocha 3 ha - SV hranice katastru, ve výběžku polí V silnice Lipůvka - Česká u kuřimské křižovatky, částečně i Z silnice /č. 24-32-09: J-176, Z-166/. K J až JZ orient. svah 317-337 m. n. m. Vodní zdroj na J okraji sídliště, hnědozem, pásmo dubo-habrových hájů. Povrchové sběry 1980-83, záchranný výzkum v srpnu, září a prosinci 1981 v rýze plynovodu J křižovatky /trať Rybníky/ - prokopán horákovský objekt, ovzorkovány dva hliníky LnK.

III - U kopečku. Kultura LnK. Sídlištní plocha 1 ha - SV část katastru, svah mezi silnicí Lipůvka - Česká a sadem směrem k TOS /č. 24-32-09: J-153, Z-137/. K SZ orient. svah 315-320 m.n.m. Vodní zdroj 150 m S, hnědozem, dubo-habrové háje. Povrchové sběry 1980-81.

IV - Pod silnicí. Kultura horákovská, oj. neolit. Sídlištní plocha 1,3 ha - V část katastru, táhlý svah mezi TOS a Podlesím, S spojovací cesty /č. 24-32-09: J - 120, Z - 126/. K JZZ orient. prudší svah 313-316 m. n. m. Vodní zdroj 120 m JZ, hnědozem, pásmo dubo-habrových hájů. Povrchové sběry 1981.

V - nad Nivkami pod Zlobicí. Kultury LnK a MMK. Sídlištní plocha 0,3 ha - SZ okraj katastru, SV polní cesty z Kuřimi do Malhostovic u Boží muky pod Zlobicí /č. 24-32-08: S - 165, V - 103/. Zvýšená terasa /plateau/ mírně skloněná k JZ, 330-335 m. n. m. Vodní zdroj 100 m JZ hnědozem, pásmo subxerofilních doubrav. Povrchové sběry 1981-82.

VI - Pod Slavičkou. Kulturně neurčeno /KZP?/. Sídlištní plocha? - SV část katastru, V silnice Česká - Lipůvka pod chatami u Podlesí /č. 24-32-09: J-143, Z-170/. Na SZ orient. svah 330-345 m.n. m. Vodní zdroj 220 m S, hnědozem, pásmo dubo-habrových hájů. Povrchový sběr 1982.

VII - Záruba. Eneolit a horákovská k. Výšinné sídliště 0,5 ha - SZ ostrožna vrchu Záruba ve středu S části katastru, přímo na okraji městské zástavby /č. 24-32-09: Z-37, J-100/. Vrcholová plošina ostrožny bez výraznější expozice, 339-342 m. n. m. Vodní zdroj 100 m S a Z /výškový rozdíl 40 m/. Substrátem diorit subxerofilní doubravy. Povrchový sběr a vrypy 1983.

Lipůvka /okr. Blansko/

I - U sv. Klimenta. Mladší a pozdní doba hradištní. Sídlištní plocha 1 ha u románského kostela. Z část katastru, zvýšený hřbet mezi Lipůvkou a Malhostovicemi /č. 24-32-04: J-49, Z-21/. Vrchol a sedlo plochého hřbetu 373-384 m. n. m. Mírně svažité terén orient. JV až V. Vodní zdroj 160 m V, hnědozem, pásmo dubo-habrových hájů. Povrchové sběry 1979¹⁰.

II - Pod Manůvkou u Trojice. Kultury LnK, MMK, horákovská a latén. Sídlištní plocha 1,5 ha - nejjižnější část katastru, J objektu JZD /č. 24-32-09: S-26, Z-175/. K J orient., místně členěný svah 330-335 m. n. m. Vodní zdroj protéká středem osídlené plochy, hnědozem, dubo-habrové háje. Povrchové sběry 1980-81 a 1983.

III - Široká u Holého kopce. Kultura LnK. Sídlištní plocha 0,2 ha - J část katastru, mezi silnicí Lipůvka - Česká a lipůvským potokem na Z /č. 24-32-09: S-2, Z-131/. K JJV orient. svah 340-343 m. n. m. Vodní zdroj 80 m V, hnědozem, pásmo dubo-habrových hájů. Povrchové sběry 1980-82¹¹.

IV - Pod habřím. Kultury MMK a slezská. Sídlištní plocha 0,2 ha - střed katastru, S okraj obce V silnice do Lažan /č. 24-32-04: J-125, Z-160/. K SZ orient. plošina 375-376 m.n. m. Vodní zdroj 200 m JV, hnědé půdy, pásmo dubo-habrových hájů. Povrchové sběry 1980.

V - Klíny. Kultury LnK a KZP, popř. MMK. Sídlištní plocha 0,1 ha - těsně pod silnicí z Lipůvky do Svinošic Z Kuřimky /č. 24-32-04: J-27, Z-243/. K JV orient. velmi mírný svah 349-351 m.n. m. Vodní zdroj 50 m V, hnědozem a nivní půdy, pásmo dubo-habrových hájů. Povrchové sběry 1980-81.

VI - Nečky. Paleolit. Sídlištní plocha 0,2 ha - JZ hranice katastru, S silnice do Nuzfřova mezi Přřho-

nem a lesem Příkrá /č. 24-32-04: J-95, Z-57/. K V orient. ploché sedlo 391-392 m. n. m. Vodní zdroje 350 m SSV, hnědozem, dubo-habrové háje. Povrchové sběry 1983¹².

Malhostovice /okr. Brno-venkov/

I - Pod Brabinkou. Kultura LnK, MMK horákovská, mladší doba hradištní, oj. latén. a starší doba hradištní. Sídlištní plocha 3 ha - SV výběžek katastru, severní strana údolí Svatoklimentského potoka V objektu JZD /č. 24-32-03: J-40, V-46/. K JZ orient., lokálně členěný svah 322-343 m. n. m. Vodní zdroj 50 m J, hnědozem, dubo-habrové háje. Povrchové sběry 1979-83¹³.

II - Žalvíř. Kultura LnK, KNP, KZP, středodunaj. popel. polí - velatická f., starý a mladší latén /výskyt keramiky przeworské k./ oj. pozdní doba hradištní. Sídlištní plocha 6,3 ha - střed S části katastru, mezi potoky za malhostovickým hřbitovem /č. 24-32-03: J-14, V-116/. Ploché plateau s převažujícím sklonem k JZ 297-307 m.n.m. Vodní zdroje 60 m SV a JZ, degrad. černozemě, dubo-habrové háje. Povrchové sběry 1979-83¹⁴.

III - Červené cesty. Kultura středodunaj. popel. polí - podolská f.; starší, střední a pozdní doba hradištní, oj. LnK. Sídlištní plocha 0,4 ha - S část katastru, prostor kolem silničního mostku před malhostovickým JZD /č. 24-32-03: J-46, V-166/. K SZ orient. terasa nad inundací Lubě, 280-283 m.n.m. Vodní zdroj ve středu sídliště, hnědozem a nivní půdy, pás luhů a olšin. Povrchové sběry 1980-83¹⁵.

IV - Březa, V kolébkách. Kultura LnK, MMK, latén, oj. střední a pozdní doba hradištní. Sídlištní plocha 3,5 ha - V část katastru, S poslední vodní nádrže za malhostovickým hřbitovem /č. 24-32-08: S - 18, V-84/. K Z orient. svah 312-334 m. n. m. Vodní zdroj 30 m J, hnědozem, dubo-habrové háje. Povrchové sběry 1980-83¹⁶.

V - Jezera. Paleolit, kultura LnK a MMK. Sídlištní plocha 1 ha - V výběžek katastru, hřbet Zlobice Z panelové silnice od Lipůvky /č. 24-32-09: S-31, Z-19/. Vrchol táhlé výšiny, orient. SV 410-414 m. n. m. Vodní zdroj 200 m J, illimerizované půdy, pásmo subxerofilních doubrav. Povrchové sběry 1980-83¹⁷.

VI - nad JZD. Kultura MMK. Sídlištní plocha 0,4 ha - plochý hřbet SV objektů JZD Malhostovice /č. 24-32-03: J-56, Z-94/. K J orient. vrcholová partie táhlého hřbetu 325-328 m.n.m. Vodní zdroj 300 m J, hnědozem, dubo-habrové háje. Povrchové sběry 1980-81.

VII - Zlamaniny, Padělky pod Křibem. Kultura MMK, latén. Sídlištní plocha 0,5 ha - jižní část katastru, S polní cesty od Pecky ke Zlobici /č. 24-32-08: S-76, V-141/. Silně místně členěný, k Z orient. svah 313-320 m.n.m. Vodní zdroj ve středu plochy /kumulace osídlení ovšem 70 m S a J/, hnědozem, pásmo subxerofilních doubrav a dubo-habrových hájů. Povrchové sběry 1980.

VIII - U Puštaru. Kultura LnK, MMK, KNP, KZP, pozdní latén, střední a mladší doba hradištní, oj. paleolit a doba bronzová. Sídlištní plocha 4 ha - počátek S výběžku katastru mezi silnicí do Nuzířova a nuzířovským potokem, částečně i SZ silnice kolem polní cesty k Lubi /č. 24-32-03: J-89, V-140/. K JZ orient. svah 280-310 m. n. m. Vodní zdroj 50 m J, hnědozem, dubo-habrové háje. Povrchové sběry 1980-1983¹⁸.

IX - Na Jezerách nad Koudelkami. Kultura MMK, oj. mladší doba hradištní. Sídlištní plocha 0,2 ha - při V hranicích katastru V rozcestí Lipůvka - Malhostovice - Kuřim /č. 24-32-09: S-15, Z-58/. K V orient. terasa nad závěrem užšího údolí, 370-375 m. n. m. Vodní zdroj 30 V, illimerizované půdy, pásmo dubo-habrových hájů. Povrchové sběry 1980-81, 1983.

X - Polovy žleby, Na zabitém. Kultura MMK. Velmi malá sídlištní plocha /2-3 ary/ - náhorní plošina na hřbetu Zlobice v V výběžku katastru J panelové silnice /č. 24-32-09: S-71, Z-14/. Okraj malé úžlabiny s orientací k J, 406 m. n. m. Vodní zdroj 130 m SV, illimerizované půdy, pásmo subxerofilních doubrav. Povrchové sběry 1981.

XI - Paní hora Malhostovská. Eneolit /jevišovická k2/. Výšinné sídliště cca 6 arů v konci S výběžku katastru na ostrožně nad Skaličkou /č. 24-32-03: S-120, V-120/. Rozšířený snížený konec úzké ostrožny vybiňající z temene Paní hory Nuzířovské SZ směrem, bez výraznější orientace, 356-362 m.n.m. Vodní zdroj 120 m S a Z, o 65 m níže. Slepencový substrát, v pásmu dubo-habrových hájů. Povrchový sběr 1983.

Moravské Knínice /okr. Brno-venkov/

I - mezi německou dálnicí a silnicí do Jinačovic. Mladší doba římská, oj. neolit. Sídlištní plocha 0,3 ha - na J od Kuřimky naproti čistírně odpadních vod /č. 24-32-13: S-83, V-110/, SV výběžek katastru. Svah orient. k SSV, vodní zdroj 210 m SV, nadmoř. výška 278-280 m. Hnědozem, pásmo dubo-habrových hájů. Povrchové sběry 1980-81 a 1983.

II - Poloudělí. Kultura MMK. Sídlištní plocha - rozloha nezjištěna. Úbočí zvýšeného hřbetu v JV části katastru, kolem polní cesty do Jinačovic těsně za výběžkem lesa JV kaple /č. 24-32-13: S-183, V-146/. K SV orient. svah 353 m. n. m., vodní zdroj 200 m SZ. Hnědozem, dubo-habrové háje. Povrchové sběry 1980-81¹⁹.

III - Radhoště. Kultura LnK, osídlení časně slovanské, v mladší a pozdní době hradištní, oj. doba bronzová? Sídlištní plocha 0,8 ha - střed katastru, J okraj obce mezi silnicí do Chudčic a kaplí /č. 24-32-13: S-105, V-236/. K JZ orient., dosti prudký svah 276-282 m. n. m. Vodní zdroj 20 m JZ, hnědozem a drnoglejová půda, pásmo dubo-habrových hájů. Povrchové sběry 1980-82; záchranný výzkum /výkop pro stáž el. vedení/ 1981 - časně slovanské obj. 1 a 5, obj. 2 - 4 patřily LnK²⁰.

IV - Nádavky pod Cimperkem. Kultura středodunaj. popel. polí - velatická f., oj. neolit a mladší doba hradištní. Sídlištní plocha 2 ha - SSV okraj katastru, mezi St. statkem Kuřim a odbočkou do Knínic pod silnicí a železnicí do Čebína /č. 24-32-08: J - 53, V - 133/. Terasa orientována k JZ, 278-288 m. n. m. Vodní zdroj 300 m JZ, degrad. černozem, pásmo dubo-habrových hájů. Povrchové

vé sběry 1980-82.

V - Strážná. Eneolit /jevišovická k.?./. Výšinné sídliště 0,6 ha - plochá výšina na Z okraji obce /č.24-32-13: S-64, Z-225/. Vrcholová plošina 338 m.n.m. s převažující V orientací. Vodní zdroj 200m SZ/výškový rozdíl 75m/. Substrátem granodiorit, pásmo subxerofilních doubrav. Povrchové sběry a vrypy 1982.

VI - Újezdy. Kultury LnK, MMK, horákovská. Sídlíšní plocha 5 ha - střed katastru, obě strany odbočky ke střelnici /č. 24-32-13: S-133, Z-234/. Místně silně členitý, k SV orient. svah 290 - 304 m. n. m. Vodní zdroje dnes 150 m SV, hnědozem, pásmo dubo-habrových hájů. Povrchové sběry 1982²¹.
Nuzířov /okr. Brno-venkov/

I - Paní hora Nuzířovská, Kouty. Paleolit. stanice - sídlíšní plocha 0,5 ha - SZ část katastru, vrchol ploché výšiny Z polní cesty do Lažan /č. 24-32-03: S-166, V-86/. J okraj vrcholového prostoru orient. k JJZ, 385-391 m. n. m. Vodní zdroj 200 m J, hnědozem, areál dubo-habrových hájů. Povrchové sběry 1981-1983.

II - Příkrá v Brabince. Paleolit. stanice, rozloha nezjištěna. V část katastru, polní enkláva na zalesněném hřbetu u silnice z Lipůvky do Nuzířova /č. 24-32-04: J-123, Z-10/. K JZ orient. část plochého sedla, 384 m. n. m. Vodní zdroj 150 m Z, hnědozem, pásmo dubo-habrových hájů. Povrchový sběr 1979²².

Sentice /okr. Brno-venkov/

I - Velké klínky pod Sokolím. Kultury KZP, středodunaj. mohylová, mladší a pozdní doba hradištní, oj. neolit. Sídlíšní plocha 1 ha - S část katastru, pole pod Sokolím těsně u prvních domů Hradčan /č. 24-32-07: S-96, V-130/. Výrazná, k SV orient. terasa 266-272 m. n. m. Vodní zdroj 150 m S, hnědozemě a lužní glejové půdy, dubo-habrové háje. Povrchové sběry 1980-82²³.

Tišnov /okr. Brno-venkov/

I - Mlýnsko. Kultura LnK. Sídlíšní plocha 0,7 ha - JV okraj katastru, mezi tokem Lubě, silnicí do Drásova, textil. továrnou a železnicí pod cihelnou /č. 24-32-02: J-25, V-135/. K JV orient. svah 255-259 m. n. m. Vodní zdroj 50 m V, hnědozem, pásmo luhů a olšin. Povrchový sběr 1982.

Všechovice /okr. Brno-venkov/

I - Pod Vinohradem, Rybníky. Kultury LnK, MMK; mladší doba hradištní. Sídlíšní plocha 1,5 ha ve střední části katastru, v záhybu silnice do Skaličky a na trase německé dálnice /č. 24-32-03: S-116, V-183/. Místně členěný, k JV orient. svah 300-305 m.n. m. Vodní zdroj 150 m JZ, hnědozem /částečně degrad. černozem/, dubo-habrové háje. Povrchový sběr 1982²⁴.

Železná /okr. Brno-venkov/

I - intravilán obce. Střední, mladší a pozdní doba hradištní. Sídlíšní plocha /?/, rozloha nezjistitelná. Mezi prodejnou smíš. zboží a zahradou domu č. 41 /č. 24-32-02: S-81, V-102/. Prudší, k JZ orient. svah 303-305 m. n. m., hnědozem, vodní tok 60 m JZ. Pásmo dubo-habrových hájů. Povrchový sběr 1983 /materiál ze stavebního výkopu/.

II - Hradisko. Opevněné výšinné sídliště zřejmě mladší nebo pozdní doby bronzové, plocha ohraničená opevněním 0,6 ha. Kupovitá výšina na SZ okraji obce /č. 24-32-02: S-22, V-109. Lokálně členěná vrcholová plošina /převažuje orient. na J/ 340-347 m. n. m. Obvodová fortifikace se jeví jako terasovitý stupeň, na V šířkové straně nevýrazný val. Vodní zdroj 100 m S a Z, převýšení 50 m. Pásmo dubo-habrových hájů. Sondáž 1983²⁵.

Podaný soupis je nutno považovat za obraz současného stavu průzkumu, který ještě nezasáhl zdaleka všechny okrsky oblasti mnoho dalších poznatků přinese využití dosavadních náleзовých, ale i písemných a literárních fondů. Metoda povrchových sběrů umožnila, přes všechnu skepsi, získat soubor informací, dovolující formulovat některé předběžné teze především sídelně geografické povahy: nízký počet paleolitických stanic a jejich nálezová chudoba, s výjimkou paleolitu pozdního, svědčí o slabém osídlení příliš členité a nepřehledné krajiny. Zřejmě dosti intenzivní byla kolonizační oblastí lidem kultury s LnK, svoji roli zde sehrálo velké množství drobných vodních toků a prameništ, na kterých jsou rozloženy největší sídlíšní plochy zejména I. stupně, tak i celková tvárnost krajinného reliéfu²⁶. Po sporadickém osídlení VK následovala neméně než LnK především svým mladším stupněm zastoupená kultura MMK. V něm také došlo i k osazení lehčích, méně kvalitních půd ve vyšších polohách²⁷. Relativně hojně jsou nálezy jordanovské a KNP, střední eneolit zřejmě koncentrován na malá výšinná sídlíště, jejichž lokalizace je jedním z hlavních úkolů dalšího průzkumu. Kontrast je mezi častým pozdním eneolitem /KZP/ a starší dobou bronzovou /pouze jediná lokalita/. Ve střední době bronzové jen pozvolný nárůst, také mladobronzových osad nebylo mnoho, zaujímaly ovšem velmi rozsáhlé plochy. V pozdní době bronzové větší množství malých sídlíšt. Po celé období BD až HB lze sledovat v materiální kultuře vzájemné, proměnlivé kontakty zde hraničících kulturních okruhů středodunajského a lužického. Osídlení regionu horákovskou kulturou zejména v závěrečném stupni²⁸. Kontinuální vývoj v latěnu /nejvíce osídlení pravděpodobně v LT-C, v LT-D úbytek/. Život starší doby římské se mohl soustředit v několika málo velkých osadách, nápadné je množství drobných lokalit 4. století. Slovaných pak postupně přibývalo již od období pražského typu, dynamický rozvoj zvl. v 11. století²⁹.

Poznámky:

1 J. Demek a kol., Geomorfologie Českých zemí, Praha 1965, 135-137, 142-147; T. Czudek /ed./, Geomorfologické členění ČSR, Brno 1972, mapy.

2 R. Mikyška a kol., Geobotanická mapa ČSSR, 1. české země, Praha 1972.

- 3 J. Skutil, Pravěk Tišnovska, Vlastivěda Tišnovska I, Tišnov 1933, 63 - 92, /nadále cit. pouze tato práce/; týž, Příspěvky k pravěku Tišnovska, separát Horáckých listů 1937.
- 4 Výzkumy vedli H. Freising a W. Tietze.
- 5 Tišnov: J. Nekvasil, Popelnicové pole v Tišnově na Moravě, AR X, 1958, 12-24; Dřínová: O. Kos, Die Grabung auf der spätpaläolithischen Station Tišnov in den Jahren 1966 und 1967, ČMMB, sc. soc., 56, 9-52; další drobné akce viz PV AÚ ČSAV Brno 1956 - 1982.
- 6 R. M. Pernička, Die Keramik der Älteren römischen Kaiserzeit in Mähren, Brno 1966, 38, tab. X, 1-5.
- 7 Z. Smrž, Enkláva lužického osídlení v oblasti Boskovské brázdy, St AÚ ČSAV v Brně, Praha 1975, 11.
- 8 NZ č. 669/55 V. Podborského v archivu AÚ ČSAV v Brně.
- 9 J. Skutil, c.d., 81.
- 10 Naposlady P. Michna, Archeologické nálezy od sv. Klimenta u Lipůvky /okr. Blansko/, VVM XXIII, 1971, 149-157.
- 11 Záchraný výzkum AÚ v lednu 1982 viz PV AÚ ČSAV Brno, 1982, Brno 1984 /v tisku/.
- 12 B. Klíma, Průzkum paleolitických stanic v r. 1961, PV 1961, Brno 1962, 21-22.
- 13 Sběry V. Podborského 1952 viz NZ v archivu AÚ ČSAV v Brně, nečíslováno.
- 14 J. Skutil, c.d., 84.
- 15 J. Skutil, d.d., 84.
- 16 J. Skutil, c.d., 84.
- 17 J. Skutil, c.d., 84.
- 18 Č. Staňa, Slovanské sídliště v Nuzířově /okr. Brno-venkov/, PV 1980, Brno 1982, 27-28.
- 19 J. Skutil, c.d., 78-79.
- 20 J. Skutil, c.d., 78.
- 21 J. Skutil, c.d., 78-79.
- 22 K oběma lokalitám viz B. Klíma, c. d., 21-22; k Nuzířovu I též J. Skutil, Hradčany, Nuzířov a Čebín, palaeolithické stanice na Tišnovsku, ČM ZM 28-29 /1931-1932/, 1933, 584-594.
- 23 I. Peškař, Sídliště kultury zvoncovitých pohárů a středodunajské mohylove kultury v katastru Sentic /okr. Brno-venkov/, PV 1970, Brno 1971, 20; Č. Staňa, Středověké sídliště v Senticích /okr. Brno-venkov/, tamtéž, 62.
- 24 Nepublikované nálezy z válečného záchraného výzkumu /viz poznámka 4/ uloženy v MM v Brně.
- 25 J. Skutil, c.d., 87.
- 26 Shodně I. Pavlu, K metodice analýzy sídlišť s lineární keramikou, PA LXVIII, 1977, 11.
- 27 P. Košťurík, Výšinné sídliště u Oslavan a poznámky k mladšímu období kultury s moravskou malovanou keramikou, SPFFBU-E, 25, 1980, 67.
- 28 V. Podborský, Dvě nová halštatská pohřebiště na jižní Moravě, SPFFBU-E, 25, 1980, 101.
- 29 Za připomínky k datování materiálu děkuji PhDr. M. Čiznářovi, CSc a PhDr. J. Nekvasilovi, CSc.; za metodickou pomoc zejména v počátcích průzkumu pak zvláště PhDr. A. Štrofovi z muzea v Boskovicích.

Prähistorische und frühmittelalterliche Besiedlung des Tišnovener Raumes - vorläufige Ergebnisse von Terrainbegehungen in den Jahren 1979-1983. Es handelt sich um eine geomorphologisch sehr ausdrucksvoll ausgegliederte Region im mittleren Abschnitt des Boskovicer Talgrundes und im Řečkovice-Kuřimer Durchbruch / Bez. Blansko und Brno-venkov/. Gesamtfläche 74 km² in acht Mikroregionen aufgeteilt - einige Becken zwischen den Massiven der umliegenden Höhenzüge, mit degradierten Schwarz- und Braunerden ausgefüllt.

In dem bisher wenig erforschten Raum vorläufig 41 meist Polykultur-Siedlungen erfasst, die Methodik der Erforschung /Oberflächenfunde, Sondagen und kleinere Bergungsgrabungen/ erlaubte vorläufig eine kurze Charakteristik der Besiedlungsentwicklung zu skizzieren; schwach im Paläolithikum eine sehr intensive neolithische Kolonisation /LnK - zu etwa zwanzig Siedlungen meist in den Quellenteilen des dichten Netzes von kleinen Wasserläufen, StK nur vereinzelt, MBK auch in höhere Lagen mit Potsolböden/. Weniger dichte, aber stabile Besiedlung im Aneolithikum /Jordanov Gruppe, TBK, Jevišovice K?, GBK/, Reduktion in der älteren Bronzezeit, seit der mittleren Bronzezeit allmähliches Anwachsen bis zu einem Maximum in HD /Grenzgebiet des mitteldanubischen und Lausitzer Kulturumkreises/. Kontinuale Entwicklung im Latén, germanische grosse, relativ alleinstehende Niederlassungen in der römischen Kaiserzeit, eine auffallende hohe Zahl von kleinen Lokalitäten des 4. Jahrhunderts. Slawen vertreten bereits mit dem Prager Typus, eine dynamische Entfaltung besonders seit dem Beginn des 11. Jahrhunderts.

ZÁCHRANNÝ ARCHEOLOGICKÝ VÝZKUM NA TRASE PLYNOVODNÍ ODOČKY Z BOŘITOVA DO RÁJCE - JESTŘEBÍ /okr. Blansko/

Antonín Štrof, Muzeum Boskovice
/Tab. 14 - 16/

V roce 1982 byla vybudována v předstihu hlavní trasa plynovodu Maloměřice - Boskovice, která byla dokončena v prosinci /Štrof - Geisler, PV 1982, Brno 1984, 79 - 82/. Rovněž v předstihu začala výstav-

P ŘEHLED V Ý Z K U M Ů 1983

Vydává:	Archeologický ústav ČSAV v Brně, sady Osvobození 17/19
Odpovědný redaktor:	akademik Josef P o u l í k
Redaktoři:	Dr. A. Medunová, Dr. J. Meduna, Dr. J. Říhovský
Překlady:	Dr. R. Tichý, E. Tichá
Kresby:	A. Krechlerová /pokud není na tabulce uveden jiný autor/
Na titulním listě:	stříbrné nákončí opasku z kostrového hrobu z období stěhování národů v Boroticích /okr. Znojmo/
Tisk:	Moravské tiskařské závody, n.p. Olomouc, závod Gottwaldov, provoz 34 - Kyjov
Evidenční číslo:	ÚVTEL - 73332
Vydáno jako rukopis:	400 kusů - neprodejně